

Гладка Тамара Олександрівна
студентка 2-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., асистент Швидка В.Г.

ЕВТАНАЗІЯ ЯК НЕОБХІДНИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ЖИТТЯ

Право на життя, що закріплюється низкою ратифікованих міжнародних актів та Конституцією України, є найважливішим у системі базових прав людини. Стаття 27 Конституції [1, с. 6] є законодавчим підґрунтям для існування системи паліативної медицини, що має гарантувати громадянам максимальний захист цього права. Але, порівнюючи кількість закладів паліативної медицини із кількістю громадян, що потребують допомоги, можна визначити, що ця система не працює, а отже право на життя в Україні не захищене у повному обсязі.

За даними Асоціації паліативної та хоспісної допомоги щорічно такої допомоги потребує 500 000 громадян, але в Україні діє лише 15 хоспісів та відділень паліативної допомоги. Разом ці установи мають можливість розміщення та надання стаціонарних паліативних послуг 765 особам [2]. Тобто, для більшості громадян отримання гарантованої законом допомоги є неможливим або ускладненим.

Неможливість отримання належної медичної допомоги є прямим порушенням ст. 49 Конституції України [1, с. 15]. Також, ненадання медичної допомоги є злочином, на що вказує ст. 132 Кримінального кодексу України [3, с. 50]. Але у цьому випадку порушником є власне держава, що демонструє нездатність забезпечити цілу категорію громадян належним медичним обслуговуванням. У цей же час ч. 3 ст. 52 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» прямо забороняє медичним працівникам здійснення «евтаназії – навмисного прискорення смерті або у мертвіння невиліковно хворого з метою припинення його страждань» [4, с. 5].

Але, надаючи таку дефініцію, законодавець передбачає лише випадки так званої «активної евтаназії» – дії, спрямованої на спричинення смерті. Пасивна форма евтаназії прямо не згадується, але за бездіяльність лікарів (що є змістом пасивної евтаназії) передбачено відповідальність у ст. 132 Кримінального кодексу України [3, с. 50]. Частина 4 ст. 281 ЦК України визнає протизаконним виконання прохання іншої фізичної особи про припинення її життя [5, с. 203]. Таким чином, будь-яка форма евтаназії, виражена в дії чи бездіяльності, спрямованих на особу, в Україні є протизаконною.

Повертаючись до проблеми неможливості надання своєчасної та необхідної допомоги особам, що потребують послуг паліативної медицини, маємо

підкреслити – за таких умов громадяни не мають можливості обирати якість життя. Якість життя є поняттям, що впливає з сукупності гарантованих невід’ємних прав людини, метою яких є забезпечення якісного існування індивіду у суспільстві. Деякі дослідники розглядають евтаназію, як невід’ємну складову права на життя, стверджуючи, що це є способом розпоряджатися цим правом на власний розсуд, без якого право перетворюється на обов’язок. Їх опоненти стверджують, що визнання «права на смерть» повністю перекреслює важливість права на життя [6, с. 200]. Але вибір здійснюється не через порівняння привабливості життя чи смерті, як розглядають цю проблему дослідники. Це вибір засобу забезпечення якості життя. У такому контексті паліативна медицина та евтаназія, як свідомий вибір пацієнта є рівноцінними інструментами впливу на якість життя. Тобто, легалізуючи евтаназію, держава жодним чином не порушує право на життя, але надає ще один інструмент впливу людини на свій стан.

Розглядаючи можливі форми легалізації, потрібно зазначити, що можливість добровільної пасивної евтаназії вже передбачена ст. 43 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров’я», оскільки дає змогу відмови від підтримування неякісного життя [4, с. 4]. Але, беручи до уваги те, що будь-які медичні втручання за цих обставин спрямовані на підвищення якості існування шляхом зменшення страждань, такий інструмент впливу на якість життя не є гуманним. У випадках, коли хвороба супроводжується фізичним стражданням, бездіяльність суперечить базовим принципам гуманізму, а отже є неприпустимою як така, що погіршує якість життя.

Отже, відкидаючи легалізацію пасивної евтаназії, маємо розглянути можливість декриміналізації активної. Ф. Фут ставиться до ідеї активної евтаназії з обережністю, порівнюючи дію із вбивством [6, с. 80]. Але у контексті вищенаведеного активна евтаназія є лише інструментом впливу на якість життя. Тобто, легалізуючи активну евтаназію, у перспективі ми надаємо громадянам ще більшого вибору, ніж маємо зараз. На сьогодні хвора людина мусить вирішувати питання «страждати чи не страждати», за наявності легальної евтаназії до позиції «не страждати» додається можливість вибору, засобів, за допомогою яких людина покращує якість життя. Оскільки за існуючого положення паліативної медицини держава є неспроможною забезпечити громадянам покращення втраченої якості життя через надання медичної допомоги, легалізація активної евтаназії є необхідною для забезпечення громадянам можливості вільно та повною мірою реалізовувати право на життя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Асоціація паліативної та хоспісної допомоги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.palliativ.kiev.ua>
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №25. – Ст. 131.
4. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України, редакція від 01.01.2016 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – №4. – Ст. 19.
5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№40-44. – Ст. 356.
6. Ворона В. Право на евтаназію як складова права людини на життя / В. Ворона // Право України. – 2010. – №5. – С.199-206
7. Фут Ф. Евтаназія / Ф. Фут // Філософські науки. – 1990. – №6. – С. 63-80.

Гранецький Ігор Вікторович

*студент 2-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., асистент Швидка В.Г.*

СПАДКУВАННЯ ЗА СЕКРЕТНИМ ЗАПОВІТОМ

Дана тема є досить актуальною через те, що інститут секретного спадкування є порівняно новим, недостатньо досліджуваним, а також має ряд суттєвих прогалин в національному законодавстві та з приводу якого залишається велике коло питань.

Спадкування майна фізичної особи, яка померла, здійснюється за законом або за заповітом. Заповітом є особисте розпорядження фізичної особи (заповідача) щодо належного йому майна, майнових прав та обов'язків на випадок смерті, складений у встановленому законом порядку. Відмінність спадкування за заповітом від спадкування за законом полягає в тому, що порядок розподілу майна та призначення спадкоємців залежить від волі самого заповідача.

Одним з видів спадкування за заповітом є секретний заповіт. В більшості європейських країн (Іспанії, Португалії, Німеччини, Італії тощо) практика посвідчення такого виду заповіту як «секретний» (закритий або таємний) існує вже досить довгий час. В Україні використання секретного заповіту стало